

USNESENÍ

Krajský soud v Praze projednal v neveřejném zasedání konaném dne 24. ledna 2024 stížnost odsouzeného **K[REDAKCE] M[REDAKCE]**, narozeného **[REDAKCE]**, proti usnesení Okresního soudu v Kolíně ze dne 25. října 2023, č. j. 3T 67/2023 - 634, a rozhodl

takto:

Podle § 149 odstavec 1 písmeno b) trestního řádu se napadené usnesení **ruší** a soudu I. stupně se ukládá, aby o věci **znovu jednal a rozhodl**.

Odůvodnění

1. Napadeným usnesením přiznal okresní soud podle § 51a odst. 2, 7 a § 155 odst. 4 tr. řádu zmocněnkyni poškozené advokátce JUDr. Lucii Hrdé, se sídlem Praha 2, Vinohradská 343/6, odměnu a související náhrady v celkové částce 106 018 Kč za zastupování poškozené v trestním řízení.
2. Proti tomuto usnesení podal odsouzený včasnou stížnost, v níž okresnímu soudu vytýká, že přiznaná odměna nepředstavuje účelně vynaložené náklady nezbytné k uplatnění nároku poškozeného, jak opětovně judikoval Ústavní soud. Úlohou zmocněnce poškozeného dle odsouzeného není v trestním řízení doplňováním činnosti policejního orgánu či státního zástupce, a proto byla jeho účast v přípravném řízení v podstatě nadbytečná. Stejně nadbytečná byla účast zmocněnce při hlavním líčení, s výjimkou té části hlavního líčení, kde byl (opětovně po procesním podání ze dne 23. 1. 2023) uplatňován nárok na náhradu škody. Odsouzený má za to, že zmocněnec poškozené by v trestním řízení měl zvažovat účelnost své činnosti a nečinit si z trestního řízení „výdělečných podnik“. Za účelně vynaložené náklady trestního řízení považuje nanejvýše přípravu a převzetí zastoupení; písemné podání – připojení poškozené k trestnímu řízení; prostudování spisu po skončení přípravného řízení, včetně nákladů na cestovné a ztrátu času; 1x účast při hlavním líčení a sepis odvolání. Ve zbytku se o účelně vynaložené náklady na uplatnění nároku poškozené jednat nemůže. Výrok napadeného usnesení je nesprávný též z formálního hlediska, neboť § 155 odst. 4 tr. řádu stanoví, že se náklady vynaložené na zmocněnce hradí poškozenému a nikoliv zmocněnci.
3. Ze všech uvedených důvodů tedy navrhuje, aby bylo napadené usnesení změněno tak, že se poškozené přiznává pouze ta část nákladů nezbytných k uplatnění jejich nároku, a to včetně souvisejících náhrad za vynaložené náklady (zejména cestovné).
4. Zmocněnkyně poškozené se ke stížnosti odsouzeného písemně vyjádřila a zdůraznila, že úlohou zmocněnce zvláště zranitelné oběti je v trestním řízení chránit její práva, jakož i dbát na prevenci sekundární viktimizace a efektivní uplatnění nároku v adhezním řízení. Z uvedeného důvodu tedy není účast zmocněnce nadbytečná, neboť dohlíží, aby orgány činné v trestním řízení přistupovaly k poškozenému korektně a šetrně a rovněž je důležité, aby se účastnil úkonů přípravného řízení. Důležité jsou nicméně i všechny další úkony, byť se mohou odsouzenému jevit jako doplňkové, či dokonce účelové. Považuje za nesmyslné, aby se účastnila jen části hlavního líčení, kdy je rozhodováno o nároku poškozené, jak navrhuje odsouzený, neboť takový postup by neměl

Shodu s prvopisem potvrzuej Klára Kabeláčová

žádné opodstatnění. Nesouhlasí s tím, že by náklady spojené se zastupováním měly být uhrazeny poškozené, neboť jako zvlášť zranitelná oběť, má nárok na právní pomoc poskytovanou bezplatně. Její náklady jsou tak nulové, zatímco zmocněnci náleží mimosmluvní odměna stanovená dle § 10 odst. 5 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb. Závěrem nesouhlasí s názorem odsouzeného, že judikatura Ústavního soudu činnost zmocněnce nepodporuje a odkazuje na příkl. na Nález ÚS, sp. zn. I. ÚS 1222/22, či III. ÚS 395/19.

5. S ohledem na uvedené navrhuje, aby stížnost odsouzeného byla zamítnuta jako zcela bezdůvodná.
6. Krajský soud z podnětu podané stížnosti přezkoumal dle § 147 odst. 1 tr. řádu správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo a jelikož je vázán revizním principem stížnostního řízení, musel přihlížet případně i k vadám, které nebyly ve stížnosti výslovně vytýkány. Přitom dospěl k závěru, že stížnost odsouzeného je částečně důvodná a věc posoudil takto:
7. Předně je třeba uvést, že okresní soud postupoval procesně nesprávně, pokud při rozhodování nepoužil odpovídající zákonná ustanovení, podle kterých je možno o výši odměny a náhrady hotových výdajů zmocněnce zastupujícího poškozeného, jež má nárok na bezplatnou právní pomoc (kterou v případě zvlášť zranitelné oběti jako v posuzované věci hradí stát) rozhodnout, a to dle § 151 odst. 2 - 5 tr. řádu. Dalším (a závažnějším) pochybením okresního soudu je však fakt, že v podstatě žádnou pozornost nevěnoval posouzení důvodnosti návrhu zmocněnkyně v souladu s aktuální judikaturou především Ústavního soudu a až na drobné výjimky automaticky převzal její návrh, aniž by se zabýval úvahou, zda úkony právní služby zmocněnkyně bezprostředně směřovaly skutečně k účelnému uplatnění nároku na náhradu škody, nemajetkové újmy, nebo vydání bezdůvodného obohacení. O výši odměny tak rozhodl v zásadě pouze s ohledem na vyúčtované a skutečně provedené úkony právní služby, analogicky jako v řízení o přiznání odměny ustanovenému obhájci, což je však postup nesprávný a odporující současné právní praxi. Nadto okresní soud v rozhodnutí, resp. odůvodnění napadeného usnesení, nijak ani nevysvětlil, jakými úvahami se při posuzování návrhu zmocněnkyně z hlediska účelnosti a přiměřenosti jednotlivých úkonů, ale též samotné výše sazby za úkon právní služby řídil, což činí napadené usnesení nepřezkoumatelným, a proto nemohlo obstát.
8. Okresní soud nevěnoval sebemenší pozornost aktuální judikatuře, především řadě rozhodnutí Ústavního soudu z poslední doby, příkl. usnesení ze dne 3. 10. 2020, sp. zn. IV. ÚS 2201/23, které odmítlo ústavní stížnosti zmocněnkyně poškozeného, taktéž v postavení zvlášť zranitelné oběti, proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 7. 2023, č. j. 7 To 46/2023 - 455 a především usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 19. 4. 2023, č. j. 6T 54/2022 - 427, které výslovně pregnantně problematiku nákladů zmocněnce v odůvodnění rozhodnutí osvětlilo, především z hlediska účelnosti jednotlivých úkonů a přiměřenosti výše sazby za jeden úkon právní služby zmocněnce. Ve stručnosti lze v zájmu kvality budoucího rozhodnutí okresního soudu k uvedenému uvést, že za takové úkony je možno v širším pojetí považovat první poradu s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení, řádné písemné podání, či návrh ve věci samé stran nároku poškozeného, účast na jednání před soudem v případě jednak přednesu návrhu na uložení povinnosti obžalovaného k náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích způsobené trestným činem nebo k vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem, dále v případě přednesu závěrečné řeči a v sepisu odvolání, jak ostatně již deklaroval dříve Vrchní soud v Praze dne 29. 8. 2022, pod sp. zn. 3To 72/2022. Shodně lze za účelně vykonaný úkon

připodobitelný úkonu dle § 11 odst. 1 písm. d) a t) AT posoudit též případnou „žádost o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestného činu“, kterou je však nutno posuzovat dle § 7 bodu 3 AT. Pokud pak ve věci byly provedeny i další úkony, které však bezprostředně nesměřovaly k účelnému uplatnění nároku na náhradu škody, nemajetkové újmy, je nezbytné vycházet z § 10 odst. 5 části věty před středníkem, resp. § 7 odst. 5 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (dále jen „advokátního“ tarifu, či AT). Je třeba také připomenout, že nejen uvedené rozhodnutí Ústavního soudu, ale též řada předchozích připomíná, že v obecné rovině nejsou soudy advokátním tarifem vázány a pokud zvolí z více možných výkladů jeden, který není nelogický, nespravedlivý, nebo jinak excesivní, není z hlediska ochrany ústavnosti důvodu takové závěry zpochybňovat. Současně rozhodnutí setrvává na závěru, že je akceptován přístup hodnotit jednotlivé úkony právní služby podle jejich obsahu a zda nebyly z hlediska účelu zastoupení při celkovém zohlednění průběhu trestního řízení neúčelnými.

9. Taktéž je na místě v obecné rovině připomenout, že dle § 10 odst. 5 AT při zastupování poškozeného v trestním řízení ve věci náhrady újmy, jež byla poškozenému způsobena trestným činem, se považuje za tarifní hodnotu částka 10 000 Kč; pokud byla poškozenému přisouzena jako náhrada újmy peněžní částka převyšující 10 000 Kč, považuje se za tarifní hodnotu tato peněžní částka. Při stanovení sazby mimosmluvní odměny zvoleného nebo ustanoveného zmocněnce poškozeného rozhodovací praxe dospěla k závěru, že nárok na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně je nutno vykládat dle § 10 odst. 5 AT restriktivně, tedy, že podle předmětného ustanovení se určuje sazba mimosmluvní odměny za ty úkony právní služby, jež bezprostředně směřují k účelnému uplatnění nároku na náhradu škody, nemajetkové újmy, či vydání bezdůvodného obohacení (§ 43 odst. 3 tr. řádu) a dle § 9 odst. 1 advokátního tarifu se určuje sazba mimosmluvní odměny za všechny ostatní úkony, již se poškozený, respektive jeho zmocněnec má právo v trestním řízení účastnit (§ 43 odst. 1 tr. řádu).
10. Rozlišování, zda se jedná o úkon právní služby, který směřoval k účelnému uplatnění nároku na náhradu škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení, či nikoliv, není projevem libovůle, nýbrž vychází striktně z toho, co odlišuje dvě základní skupiny poškozených v trestním řízení, a sice uplatnění adhezního nároku. Čistě teoreticky by takové úkony právní služby zahrnovaly toliko uplatnění nároku na náhradu škody, ať již v podobě písemného podání, či účasti při prvním hlavním líčení, případně následné podání odvolání. Prakticky je však třeba zahrnout mezi tyto úkony též převzetí a přípravu zastoupení (§ 11 odst. 1 písm. a) AT), resp. první poradou s klientem, včetně přípravy zastoupení v (§ 11 odst. 1 písm. b) AT), účast na jednání před soudem, v němž došlo k přednesu návrhu na uložení povinnosti obžalovaného k náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích způsobené trestným činem nebo k vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem, dále v hlavním líčení spojeném se závěrečným návrhem, sepisem odvolání, či účastí na veřejném zasedání o podaném odvolání. Zavedená praxe konečně zdůrazňuje i to, že náklady právního zastoupení zmocněncem by neměly v zásadě přesahovat náklady obhajoby v témže trestním řízení, v němž je dán důvod nutné obhajoby, a to především s ohledem na roli obhájce v trestním řízení, která je nepochybně významnější nežli role zmocněnce, včetně zastupování zvláště zranitelných obětí. Nelze totiž opomenout, že systém odměňování zmocněnců poškozených v postavení zvláště zranitelných obětí, jejichž náklady na zastoupení nese stát, nejsou zanedbatelné, a proto je na místě zdůraznit především jejich účelnost. I s těmito hledisky by se tedy okresní soud měl napříště při posuzování důvodnosti návrhu zmocněnkyně na stanovení výše odměny a náhrady hotových výdajů za zastupování poškozené řídit a náležitě v tomto směru své úvahy také odůvodnit.

11. Z výše uvedených důvodů tedy krajský soud napadené usnesení z podnětu stížnosti odsouzeného především pro jeho nepřezkoumatelnost zrušil a okresnímu soudu uložil, aby o věci znovu jednal a rozhodl nejen v souladu s odpovídajícími procesními předpisy, nadto v rozhodování postupoval napříště podstatně pečlivěji a v souladu s aktuální judikaturou, jak bylo naznačeno výše.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí není další řádný opravný prostředek přípustný

Praha 24. ledna 2024

Mgr. Roman Lada, v. r.
předseda senátu